

Inspectierapport J&V

“ Verschillende perspectieven”

Plan van aanpak

Plan van aanpak

1. Inleiding

Op 23 juni 2020 heeft de Politie kennis genomen van het rapport “Verschillende perspectieven” van de Inspectie Justitie en Veiligheid (hierna: Inspectie) met als onderwerp bejegening van zedenslachtoffers. De Inspectie concludeert dat slachtoffers over het algemeen positief terug kijken op het contact met de zedenrechercheurs en de zedenrechercheur met de juiste intenties uitvoering geven aan hun opdracht. Daarnaast geeft de Inspectie een aantal aanbevelingen en verbeterpunten.

De politie herkent zich in de verbeterpunten die door de Inspectie worden aangereikt. Ook de individuele zedenrechercheur vindt het belangrijk dat een slachtoffer van seksueel geweld op de juiste wijze wordt bejegend. Binnen het zedendomein is de afgelopen jaren dan ook al fors geïnvesteerd om de bejegening van slachtoffers verder te professionaliseren.

Sinds het voorjaar van 2018 zijn mede op basis van eerdere aanbevelingen van de Inspectie, diverse verbetertrajecten [x] om de bejegening van slachtoffers van seksueel misbruik verder te verbeteren. Het gaat daarbij om de volgende initiatieven:

1. Alle zedenrechercheurs zijn vanaf april 2018 uitgebreid geïnformeerd over slachtofferrechten, slachtofferschap in zedenzaken en hebben een nadere toelichting gekregen over een goed verloop van een informatief gesprek.
2. Tijdens de landelijke Zedendag in november 2018 is uitgebreid stil gestaan bij de bejegening van slachtoffers. Door de landelijk officier van justitie Zeden en het Landelijk Programma Zeden, Kinderpornografie en Kindersekstoerisme (hierna: LPZKK), is een presentatie verzorgd waarin alle relevante facetten uitgebreid aan bod zijn gekomen.
3. In 2018 zijn in alle Teams Zeden door het LPZKK bezocht om specifiek aandacht te vragen voor zaken als het goed uitvoeren van het informatief gesprek, een correcte toepassing van de bedenktijd, de slachtofferrechten en een juiste bejegening slachtoffers.
4. Vanaf november 2019 tot maart 2020 zijn in samenwerking met het Centrum Seksueel Geweld (hierna: CSG) studiedagen voor zedenrechercheurs georganiseerd. Deze studiedagen stonden volledig in het teken van omgaan met zedenslachtoffers.
5. Speciaal voor de slachtoffers van seksueel misbruik is recent door het LPZKK samen met een aantal collega's uit de praktijk, een voorlichtingsfilm ontwikkeld over het zedenproces en de slachtofferrechten.

Deze film wordt voorafgaand aan het informatief gesprek aan ieder slachtoffer gestuurd. De voorlichtingsfilm is voor iedereen via politie.nl toegankelijk en is in tien talen ondertiteld.

6. In de basisopleiding voor zedenrechercheurs ("Handelen in Zedenzaken") wordt uitgebreid aandacht besteed aan een professionele bejegening van de slachtoffers van seksueel geweld. Deze materie wordt getoetst en vormt onderdeel van het te behalen certificaat.

2. Conclusies en aanbevelingen Inspectierapport "Verschillende perspectieven"

Naast de hiervoor genoemde initiatieven gaat de politie voortvarend aan de slag met de aanbevelingen van de Inspectie, om zodoende de bejegening van slachtoffers van seksueel misbruik verder te verbeteren.

De Inspectie concludeert dat er frictie is op drie contactmomenten in het zedenproces:

1. **Tijdens het informatief gesprek** (zedenrechercheurs geven een bredere invulling aan de instructie dan bedoeld. Door bijvoorbeeld met een slachtoffer over de slagingskans van een zaak te spreken, kan een slachtoffer zich gestuurd voelen om geen aangifte te doen);
2. Rondom de **bedenktijd** (niet altijd wordt conform de instructie gehandeld, bijvoorbeeld door standaard bedenktijd te geven, door de afspraken niet in samenspraak met het slachtoffer te maken en geen contact op te nemen na het verstrijken van de bedenktijd)
3. In de **periode na de aangifte** (slachtoffers voelen zich soms onvoldoende geïnformeerd en ervaren in onvoldoende mate persoonlijk contact. Zij verwachten méér van de zedenrechercheurs dan de instructie feitelijk voorschrijft).

Op basis van deze drie conclusies heeft de Inspectie **twee concrete aanbevelingen** benoemd:

1. Draag zorg voor het door ontwikkelen van de huidige werkwijzen rondom het **informatief gesprek**, de **bedenktijd** en de **periode ná aangifte** op basis van de bevindingen uit dit onderzoek. Betrek hierbij nadrukkelijk hoe er méér aandacht kan zijn voor de behoeften en verwachtingen van slachtoffers.
2. Zorg dat de door de zedenrechercheurs ervaren **werkdruk** wordt verminderd. Heb daarbij aandacht voor de bezetting binnen de Teams Zeden, de opleidingsmogelijkheden voor de zedenrechercheurs en de doorlooptijden van de zedenzaken.

3. Aanpak verbeterpunten

De hierboven beschreven conclusies en aanbevelingen hebben geleid tot een aantal concrete verbeterpunten die aan de hand van elke deelconclusie zijn opgesteld.

3.1 Informatief gesprek

In het onderzoeksrapport is geconcludeerd dat wanneer de onmogelijkheden van de zaak en de negatieve consequenties van het doen van aangifte de boventoon voeren in het informatief gesprek¹, slachtoffers zich gestuurd voelen om geen aangifte te doen.

Om te zorgen dat dit in de toekomst beter gaat zijn twee verbeteracties in gang gezet, namelijk:

- De totstandkoming van een "Handelingskader Informatief Gesprek".
- De start van een intervisieprogramma voor zedenrechercheurs.

1. *Handelingskader Informatief Gesprek*

In de afgelopen maanden is het Handelingskader Informatief Gesprek (hierna: Handelingskader) ontwikkeld zoals in de beleidsreactie d.d. 23 juni 2020 is toegezegd. Dit Handelingskader is mede gebaseerd op de waarnemingen en aanbevelingen van de Inspectie. Alle relevante aspecten van het informatief gesprek zijn in dit [x] opgenomen. Het Handelingskader vormt binnenkort een integraal onderdeel van de Politie-instructie Zeden-Kinderpornografie en Kinderseksuïalisme (hierna: Politie-instructie).

¹ Zedenzaken zijn veelal zeer ingrijpende zaken zijn die veel emoties oproepen. Vaak zijn dader en slachtoffer bekenden van elkaar en vindt het plaats in een privésetting of in een omgeving waar afhankelijkheidsrelaties spelen. Gelet op deze bijzondere omstandigheden voert de politie met een slachtoffer of degene die namens het slachtoffer melding doet in beginsel het zogenoemde informatief gesprek. In dit gesprek wordt het slachtoffer geïnformeerd over de mogelijkheden van hulpverlening, de gevolgen van het doen van aangifte, slachtofferrechten, juridische bijstand en de mogelijke impact van het strafrechtelijke traject.

2. Intervisieprogramma

Recent is gestart met een pilot voor een intervisieprogramma voor alle zedenrechercheurs. Samen met collega's onder leiding van een intervisiebegeleider worden de "eigen" informatieve gesprekken teruggeluisterd, met als doel te leren van het eigen werk in de praktijk. Dat gebeurt door onderling feedback te geven en te ontvangen van feedback, onder andere op de wijze waarop het informatief gesprek is gevoerd.

Op dit moment wordt in een pilot ervaring opgedaan met het intervisieprogramma voor zedenrechercheurs. Vanaf 1 oktober 2020 zullen alle teams Zeden gebruik maken van intervisie als instrument om de kwaliteit van het werk te verbeteren. Het intervisiegesprek wordt ondersteund door de Politieacademie en zal regelmatig samen met de rechercheurs uit het veld worden geëvalueerd.

Met het intervisieprogramma wordt ook beoogd meer aandacht te schenken aan het welbevinden van de collega's. De intervisie zal dan ook een vast onderdeel vormen van de functioneringsgesprekken tussen leidinggevende en zedenrechercheurs.

3.2 De bedenktijd

In het intervisieprogramma voor de zedenrechercheurs zal veel nadruk komen te liggen op een juiste uitleg van de bedenktijd. Het slachtoffer bepaalt hoeveel bedenktijd hij/zij nodig heeft, de duur van de bedenktijd wordt niet door de rechercheur opgelegd.

Indien het slachtoffer geen behoefte heeft aan bedenktijd, wordt de aangifte bij voorkeur direct opgenomen óf (indien dat niet mogelijk is) wordt direct een afspraak gemaakt om de aangifte op te nemen. Gelet op het belang van een juiste toepassing van de bedenktijd, wordt dit aspect (bedenktijd is een recht, geen plicht) expliciet benoemd in het Handelingskader.

3.3 Behoeften en verwachtingen van de slachtoffers

Om te zorgen dat zedenrechercheurs meer zicht krijgen op de behoeften en verwachtingen van de slachtoffers, wordt in het Handelingskader het volgende opgenomen:

- De zedenrechercheur vraagt expliciet naar de behoeften en verwachtingen van het slachtoffer, zodat daar in het verdere verloop van de zaak zo veel als mogelijk rekening mee kan worden gehouden.
- De kerntaak van de zedenrechercheur is gericht op waarheidsvinding. Daar waar de behoeften en verwachtingen van het slachtoffer niet aansluiten bij deze taak, wordt dit op een professionele manier uitgelegd aan het slachtoffer. Als het slachtoffer een hulpvraag heeft, wordt actief doorverwezen naar relevante organisaties zoals CSG en Slachtofferhulp Nederland.

3.4 Contact met slachtoffers

Om te zorgen dat het slachtoffer zich voldoende geïnformeerd voelt, is in het Handelingskader onder andere het volgende opgenomen:

- De zedenrechercheur maakt duidelijke afspraken met het slachtoffer over wanneer en op welke wijze het contact plaatsvindt, nadat de afgesproken bedenktijd is verstreken. Het slachtoffer kan uiteraard ook altijd eerder contact opnemen. De zedenrechercheur bewaakt de afgesproken termijn en zorgt dat er altijd contact is met de melder na de afgesproken termijn.

De contactmomenten met het slachtoffer zullen in de Politie-instructie worden opgenomen, zodat duidelijk is op welke momenten in het proces er in ieder geval contact is.

Uiteraard kan het slachtoffer ook zelf contact opnemen met de zedenrechercheur. De brochure Seksueel Geweld wordt aangepast, zodat ook voor het slachtoffer duidelijk is op welk momenten contact wordt opgenomen. De Politie-instructie zal ook op dit punt worden aangepast.

3.5 Begeleiden van slachtoffers naar vervolgtraject

Voor de slachtoffers die besluiten géén aangifte te doen maar nog wel een hulpvraag hebben, wordt in het Handelingskader het volgende opgenomen:

- De zedenrechercheur begeleidt desgewenst het slachtoffer actief naar hulpverleningsinstanties als CSG of Slachtofferhulp Nederland.

Op dit moment participeert de politie in een werkgroep o.l.v. het ministerie van Justitie en Veiligheid om slachtoffers van ernstig geweld en zedenmisdrijven door te verwijzen naar slachtofferadvocatuur.

Daarbij wordt in een pilot in twee eenheden ervaring opgedaan met de toewijzing van een advocaat aan het slachtoffer na het informatief gesprek. Door de politie wordt doorverwezen naar slachtofferadvocatuur en Slachtofferhulp Nederland zodat het slachtoffer optimaal wordt ondersteund.

De portefeuillehouder Zeden – Kinderpornografie en Kindersekstoerisme ondersteunt van harte dit initiatief van het ministerie van Justitie en Veiligheid. De inschatting welk hulpaanbod het beste past ligt dan niet meer alleen bij

de zedenrechercheur maar evenzeer bij de zorgpartners.

3.6 Voorkomen beroepsdeformatie

De Inspectie constateert dat veel zedenrechercheurs al jaren werkzaam zijn in deze functie. Dit is enerzijds positief omdat deze zedenrechercheurs veel kennis en ervaring hebben met zedenzaken en de bejegening van deze slachtoffers. Anderzijds schuilt hierin het risico dat beroepsdeformatie optreedt, wat een objectieve en professionele basishouding in de weg kan staan.

Om die reden zullen alle zedenteams hun rechercheurs de mogelijkheid bieden om eens in de vijf jaar een half jaar buiten de afdeling stage te laten lopen op een andere rechercheafdeling. Daardoor wordt de rechercheur in de gelegenheid gesteld ervaring op te doen met nieuwe (tactische) opsporingsmogelijkheden. Bovendien heeft de uitwisseling met andere rechercheonderdelen het voordeel van wederzijdse kruisbestuiving.

Naast de eerder genoemde intervisiegesprekken, zal deze mogelijkheid om elders stage te lopen en op die wijze vitaal te blijven, een standaardonderdeel vormen van de functioneringsgesprekken tussen leidinggevende en zedenrechercheurs.

Ook draagt een mental check up (hierna: MCU) bij aan het voorkomen van beroepsdeformatie. Een MCU is een 1-op-1 gesprek met een psycholoog. Tijdens dit gesprek wordt de weerbaarheid van de medewerker in kaart gebracht. Een MCU heeft als doel een positieve bijdrage te leveren aan de professioneel en mentaal gezond functioneren. Als er sprake is van een onbalans kan dit vroegtijdig gesignaleerd worden en kan er snel en accuraat worden doorverwezen, zodat eventuele bijkomende klachten of vervolgproblematiek voorkomen kan worden. Deze MCU wordt reeds jaarlijks aangeboden aan de medewerker.

Daarnaast is specifiek voor zedenrechercheurs een zelfscreeener ontwikkeld. De zelfscreeener is een digitale vragenlijst voor de medewerker en geeft een risico-inschatting van zijn/haar mentale fitheid.

3.7 Werkdruk

De Inspectie beveelt aan om de geconstateerde knelpunten in [x] Teams Zeden aan te pakken, teneinde de ervaren werkdruk bij de zedenrechercheurs te reduceren. Daarbij moet aandacht zijn voor de bezetting binnen de Teams Zeden, de opleidingsmogelijkheden voor de zedenrechercheurs en de doorlooptijden van de zedenzaken.

De politie onderkent dat de werkdruk onder de zedenrechercheurs binnen de Teams Zeden hoog is zoals ook in een eerder onderzoek is geconstateerd. De politie beschikt op dit moment over ruim 600 fte gespecialiseerde zedenrechercheurs.

De regering investeert de komende jaren structureel 15 miljoen euro in de uitbreiding van de capaciteit van de zedenpolitie, de opleiding van zedenrechercheurs en in forensisch (medisch) onderzoek, in opvolging van de motie Klaver ingediend bij het debat over de Algemene Politieke Beschouwingen 2019.

Dit betekent dat de capaciteit van de zedenteams gefaseerd in 4 jaren met circa 90 fte wordt verhoogd, bestaande uit circa 60 fte tactische rechercheurs, circa 20 fte digitale rechercheurs en circa 10 fte informatierechercheurs en analisten. Deze uitbreiding dient een structurele bijdrage te leveren aan de aanpak van knelpunten in de bezetting en werkdruk.

Daarnaast wordt de opleidingscapaciteit met 3 fte opgehoogd ten behoeve van het zedenonderwijs voor het opleiden van nieuwe instroom van zedenrechercheurs en permanente vak ontwikkeling van zittende medewerkers binnen het Team Zeden.

Tot slot wordt de Forensische Opsporing speciaal voor het forensisch-technisch onderzoek in zedenzaken opgehoogd met circa 20 fte.

De eerste werving is recent gestart.

4. Verantwoordelijkheid en borging verbeterpunten

De borging van de verbeterpunten zal worden gevoerd onder verantwoordelijkheid van de portefeuillehouder Zeden – Kinderpornografie en Kindersekstoerisme. De beleidsuitvoering van de verbeterpunten is belegd bij het LPZKK.

Vóór 1 januari 2021 zal in de Politie-instructie, het Handelingskader Informatief Gesprek, worden opgenomen.

Daarnaast wordt in de Politie-instructie en de mogelijkheden tot stage/wisseling van zedenrechercheurs nader uitgewerkt.

Voor de borging in algemene zin zal gebruik worden gemaakt van de methodiek van het korps kwaliteitsstelsel. Het programmateam van het programma Qualiteit [x] daarbij ondersteuning.